

31. marts 2004

Fødevarøkonomisk Institut

Afdeling for Jordbrugets Driftøkonomi og Jordbrugspolitisk Afdeling

Danmarks Miljøundersøgelser

Afdeling for Systemanalyse

Analyse af revideret udspil fra oppositionen til en Vandmiljøplan III (Bilag 1)

Skov- og Naturstyrelsen og Fødevarerministeriet har bedt Fødevarøkonomisk Institut og Danmarks Miljøundersøgelser om at vurdere konsekvensen af et nyt udspil fra en række partier til en Vandmiljøplan III. Forslaget er et revideret udspil i forhold til oppositionens udspil fra den 24.3. Analyserne skal derfor ses i sammenhæng med de der blev præsenteret i går den 30.3. Det vil sige, at der ikke indgår vurderinger af omkostningerne ved blandt andet "det kloge svinestop". I det følgende gennemgås kort de enkelte elementer. Det har ikke været muligt at analysere alle forhold indenfor den meget korte tidsfrist, hvorfor der i stedet angives kvalitative vurderinger. Generelt vil det, ud fra de tidligere udarbejdede notater, være muligt at foretage mere detaljerede analyser på eventuelle ændringer i forudsætningerne.

1. Øget naturareal

Målet antages at være en stigning i det samlede naturareal på ca. 450.000 ha. I dette areal fragår jorde der frem mod 2025 vil blive marginaliseret. Omfanget af det marginaliseret areal er svært at angive præcist, idet en stor del af det areal der udgår af landbrugsdrift overgår til veje, bebyggelse m.m. Et skøn vil være at det marginaliserede areal vil udgøre 20-40.000 ha i hele perioden. Herefter udestår etablering af natur på ca. 410-430.000 ha (ca. 17 pct. af landbrugsarealet). I dette areal indgår også vådområder. Det er forudsat i vurderingerne, at den gennemsnitligt dyreintensitet frem til 2025 stiger fra 1,0 til 1,1 DE pr. ha. Udtagning af over 400.000 ha vil derfor sandsynligvis nødvendiggøre en reduktion af husdyrholdet på 100-200.000 DE frem mod 2025, idet der er indregnet en reduceret fosforudskillelse pr. dyreenhed.

2. Offentlige udgifter ved udtagning af arealer

I regeringens udspil tænkes etableret 8.000 ha til 35.000 kr. pr. ha. Prisen på etablering af vådområder har under VMPII været 45.000 kr. pr. ha, hvoraf de 13.000 kr. pr. ha er medfinansiering fra amterne. Under VMPII er ca. 30 pct. af alle projekter ikke blevet gennemført grundet økonomiske forhold (beløbsgrænsen pr. ha var for lav). Øget udtagning herudover vurderes at koste mere, idet også fx intensive svinebedrifter vil skulle afgive arealer. Det vurderes, at beløbene vil udgøre mellem 45.000 og 120.000 kr. pr. ha alt afhængig af krav til placering og tidshorisont. Jo kortere tidshorisont og jo mere præcis placering - jo dyrere. Overvejelser om i hvilket regi arealudtagningen skal foregå har ikke konsekvenser for de samlede omkostninger, men har alene betydning for hvem der bærer omkostningerne. Et meget groft overslag, hvor det reducerede arealomfang og lavere kom-

pensionsniveau indgår indikere, at de offentlige udgifter ved ekspropriation reduceres med næsten 40 pct. i forhold til udtagning af 600.000 ha til 100.000 kr. pr. ha.

3. Fremskynde krav om halvering af fosforoverskud til 2010

Fosforoverskuddet var ca. 32.700 tons P i 2001/2002 og en halvering vil reducere fosforoverskuddet til 16.350 tons P. Det vurderes at ændringer i fodringen i retning af øget brug af fytase i svinebesætningen i stort omfang allerede er undervejs. Ændret fodring vil over en periode reducere fosforoverskuddet med ca. 12.000 tons P. Om det fulde omfang kan nås inden 2010 er usikkert. Denne udvikling fremskyndes af en afgift på fosfor i foder. Det vil endvidere være nødvendigt med en bedre fordeling af husdyrgødningen, idet en afgift på foder ikke direkte giver incitament hertil. Omkostninger ved en bedre omfordeling af husdyrgødning på eksisterende bedrifter der muliggør en halvering af fosforoverskuddet skønnes til 10-60 mio. kr., under forudsætning af at det er muligt at afsætte husdyrgødning indenfor nærområdet (mindre end 10 km.) Endvidere kunne der ved udvidelser af bedrifter stilles krav om fosforbalance for hele bedriften, hvilket også på sigt vil reducere overskuddet. Teknologisk udvikling vil her hjælpe til en yderligere omfordeling af husdyrgødningen der på sigt kan muliggøre yderligere reduktion i fosforoverskuddet. Målet om fosforbalance skal fortsat ses i lyset af hvor store arealer der udtages.

4. Reduktion af kvælstofudvaskningen med 15 – 20 pct.

En reduktion på 15 til 20 pct. svarer til ca. 24.300 og 32.400 tons N. Udfra et omkostningseffektivt valg af eksisterende virkemidler (kr. pr. kg N) foreslås: ændret fodring, efterafgrøder og udtagning af 100.000 ha. vådområder som virkemidler for at nå en 15 pct. reduktion. Etablering af vådområder vil hjælpe til at reducere fosforudledningen og indgår i naturarealet. For at nå 20 pct. kræves: udtagning af 130.000 ha. vådområder og yderligere 10 pct. norm reduktion. Omkostningerne anslås at ligge mellem henholdsvis 500-600 mio. kr. og 800-1.000 mio. kr. I begge niveauer vil omkostninger til etablering af vådområder udgøre langt hovedparten. Såfremt omkostningerne indregnes under etablering af naturarealer vil de fragå her. Hvis husdyrproduktionen reduceres som følge af øget udtagning til natur vil dette hjælpe til at reducere kvælstofudvaskningen. Disse analyser er baseret på en antagelse om, at der anvendes administrative virkemidler. De ønskede målsætninger kunne opnås billigere ved anvendelse af en balanceafgift, men dette vil kræve en grundlæggende omlægning af kvælstofreguleringen.

5. Afledte effekter på beskæftigelse

Der henvises her til notat fra 30.3. fra Fødevarerøkonomisk Institut vedrørende afledte effekter på beskæftigelse og værditilvækst i følgeerhverv. I dette notat er angivet effekter pr. 1.000 dyreenheder og pr. 1.000 ha der kan anvendes til beregning af de endelige tal. Eksempelvis vil udtagning af 400.000 ha slagsafgrøder reducere beskæftigelsen med 3-4.000 i primær erhverv og 1-3.000 årsværk i afledt beskæftigelse, hvilket samlet svarer til 4-7.000 årsværk. En reduktion på 200.000 dyreenheder (svin) vil samlet reducere beskæftigelsen med 7-10.000 årsværk i primær og afledte erhverv, medens reduktionen er halvt så stor, hvis husdyrproduktionen reduceres med 100.000 DE.

Socialdemokratiet

SF

Det Radikale Venstre

Enhedslisten

Kristeligt Folkeparti.

Vedr. VMP 3 forhandlinger:

I forbindelse med de kommende nye beregninger af oppositionens udspil skal følgende forudsætninger indregnes:

- Halvdelen af den eksisterende nåleskov regnes med til naturområdedefinitionen. 9 % af Danmarks areal er allerede defineret som natur. Resultatet af strukturudviklingen (marginaliserede jorde, som det ikke længere vil kunne betale sig at dyrke) medtænkes. Målet er 30% inden 2025. Størst mulig satsning på frivillige ordninger, f.eks. engangstilskud til landmænd, som frivilligt opgiver den traditionelle produktion; mulighed for at sælge jorden til andre, som er interesseret i at bevare naturværdierne – men ikke i at drive landbrug (mod tinglysning af krav om naturbeskyttelse), mulighed for at private fonde kan opkøbe. Målet er altså ikke 30% offentligt ejet natur.
- Fosfordelen følger regeringens udspil. Der laves en selvstændig beregning på, hvad det vil koste at nå regeringens mål, i 2010
- Der beregnes på kvælstofreduktionen på hhv. 15 og 20 % inden 2010 + strukturudviklingen.

Mvh

Torben Hansen